

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



Marshall & O'H



DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 16. Stockholm den 18 April 1912. 5:e årg.

Prenumerationspris: 1/4 år . . . kr. 4: 50 1/2 år . . . kr. 2: 50 3/4 " " " " 3: 50 1 " " " " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11—12. Sthlm 1912, F. Englunds Boktr.	Expedition och Annonsskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonnspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:— Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annonns bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	--	--

Seminariebetänkandet.

I.

I dessa dagar läses och kommenteras ifrigt i intresserade kretsar Folkundervisningskommitténs första betänkande, om folkskoleseminarierna. Dessa läroanstalter ha så länge varit statens styfbarn, att det måste vara med största glädje, som man nu ser de öppnade utsikterna, och säkert gå vid studiet af betänkandet många tacksamma tankar till dem, som i så många år nedlagt sina krafter på detta arbete.

Kommittén har lyckats i sitt uppsåt att undvika att "onödigtvis bryta det historiska sammanhanget och förspilla det goda, som en gång vunnits", men likväl ge "uppslag till framtida utveckling". Dess arbete hvilar på en noggrann kännedom om seminarierna och på aktning för det utvecklingsarbete, som särskildt under de senaste åren pågått inom dessa och hvars försök och resultat kommittén erkänner ha tjänat den till stöd och vägledning. Betänkandet bjuder därför inte så mycket på öfverraskningar, men går till mötes önskemål, som man hyst, och behof, som gjort sig gällande inom seminarierna.

Nog kan det tyckas, som om med afseende på undervisningsplanen t. ex. stora förändringar föreslås. Men den nu gällande föräldrade undervisningsplanen följes säkerligen numera icke vid något seminarium, och vid åtskilliga torde de faktiska kurserna i de humanistiska ämnena ganska nära öfverensstämma med de nu föreslagna. Hvad däremot de naturvetenskapliga ämnena beträffar,

har nog inte ens den mest energiska lärare hittills kunnat ge eleverna den utrustning de behöfva för sitt kommande arbete, detta på grund af bristande tid samt bristfälliga lokaler och undervisningsmateriel. Kommittén har därför sträfvat att ge de naturvetenskapliga ämnena en ställning, som bättre motsvarar deras nutida betydelse i den allmänna bildningen. Därvid har kommittén också särskildt tagit hänsyn till de anspråk, som under senare tid framställts i pressen och riksdagen rörande folkundervisningen, att den måtte bringas i närmare beröring med de praktiska yrkenas intresse.

Detta kraf har kommittén äfven tillgodosett genom att föreslå ett nytt ämne på seminariernas undervisningsplan, ekonomilära. Det är bara frågan om, om inte kommittén alltför mycket tillmötesgått de s. k. praktiska krafven. Ekonomiläran i den omfattning och så planlagd, som den nu föreligger, torde vara en af de svagaste punkterna i betänkandets undervisningsplan. Också reservera sig kommitténs båda pedagoger, rektor H. Dahlgren och seminarieadjunkten Hedwig Sidner, mot den utsträckning ekonomilärans kurs fått.

Äfven ett par andra nya ämnen föreslås, nämligen främmande språk, med rätt för eleverna att välja tyska eller engelska, och huslig ekonomi. Hur helt annorlunda naturligt ha inte dessa vuxit fram! Så starkt har behovet af kunskap i främmande språk gjort sig gällande hos seminariernas elever, att vid många seminarier föranstal-

tats frivilliga kurser i tyska eller engelska, af hvilka eleverna tacksamt och med godt resultat begagnat sig, under det att vid andra seminarier många elever offrat af sina knappa medel och sin ännu knappare tid till privatlektioner. Huslig ekonomi har redan vunnit utrymme på de flesta lärarinnesseminariers läroplan. Betydelsen där-af — icke minst för landsbygds-lärarinnornas hälsa — ligger ju i öppen dag.

Reformsträfvandena inom seminarierna ha särskildt gått ut på införande af ett arbetssätt, som motsvarar de vuxna elevernas ståndpunkt, i riktning mot större självständighet och mera självverksamhet. Kommittén upptar och för vidare dessa tendenser, bl. a. genom att häfda, att seminarieläraren "bör äga villighet att uppfostra till oberoende" och att kunskapen så vidt möjligt skall vinnas genom och under produktivt arbete, t. ex. genom laborationer och studieutflykter. För att ett sådant självständigt arbetssätt skall bli möjligt, anser kommittén det nödvändigt, att seminarierna utrustas med välförsedda bibliotek och lämplig arbetsmateriel. De individuella studieintressena söker kommittén tillgodose, i enlighet med hvad som äger rum vid flera seminarier, genom studieuppgifter, som eleverna få utföra på egen hand. Hur mycket än betänkandet behjärtar vikten af att mångläseriet, "de nutida skolornas svåraste lyte", inskränkes, kan den nämligen på grund af seminariernas mål endast föreslå valfrihet i ytterligt inskränkt grad.

I ett afseende arbetar emellertid seminarierna under lyckligare förhållanden än de högre allmänna läroverken — afgangsexamen från seminariet är icke en examen rigorosum, som på något sätt menligt inverkar på arbetet. Kommittén har icke fallit för frestelsen att offra de pedagogiska fördelarna här-af för andra intressen och har därmed ådagalagt ett förtroende för seminarierna, som man måste vara tacksam för. Äfven den frihet, som för närvarande råder med afseende på kursplanen, visar sig kommittén angelägen att bevara.

Betänkandet håller inte heller på likformighet mellan alla seminarier utan föreslår en ny typ, för att man på bästa sätt skall kunna utnyttja på andra håll vunna kunskaper. Då särskildt de kvinnliga seminarierna rekryteras från så olika läroanstalter, framkommer kommittén med förslag om en ny typ af lärarinnesseminarier med en tre-årig kurs för småskollärarinnor och en tvåårig för dem som före inträdet vid seminariet, vid 8-klassig flickskola eller på annat sätt, förvärfvat ett sådant mått af allmänbildning, att de på två år böra kunna nå fram till seminariets mål.

Den som sett hvilka ansträngningar och försakelser bildningssträfvande medlemmar af småskollärarinnekåren visat sig mäktiga ser med glädje, att kommittén här gått till mötes ett gammalt önskemål hos denna kår. Mera tveksam torde man komma att ställa sig, när det gäller den andra kategorien. Erfarenheten har visat, att elever från 8-klassiga flickskolor mången gång nått fram till folkskollärarexamen på fyra år ganska ansträngda. Ofta torde det emellertid bero snarare på bristande mögnad vid inträdet än på bristande kunskaper och kanske i än

högre grad på att det första seminarieåret blifvit illa utnyttjad. Hur ofta ha inte just elever, som stått väsentligt öfver klassens nivå med afseende på allmänbildning, under det första seminarieåret gått tillbaka i studieintresse just därför, att de så föga haft anledning att spänna sina krafter. Förslaget innebär ju icke någon genväg utan ges endast ett tillfälle åt dem, som ha förutsättningar därför, att genom studier utanför seminariet göra sig kompetenta att genomgå detsamma på två år. Kommittén säger uttryckligen, att inga examensbetyg af någon sort skulle utan vidare medföra rätt till inträde i denna kurs. Utan tvekan torde man alltså kunna våga åtminstone ett försök af denna art. Betänkandet föreslår, att dessa olika kategorier af elever vid de treåriga seminarierna så långt som möjligt skulle sammanföras till gemensamt arbete — ett godt grepp: den mångsidigare bildningen å ena sidan och den större lifserfarenheten å den andra skulle säkert göra kamratlivet rikt och fruktbarande.

Den viktiga satsen, att ett seminarium är värdt jämt så mycket som dess öfningsskola, visar betänkandet sig behjarta. Den häfdar kraftigt vikten af att denna utvecklas så, att den ej för mycket tynges af seminarieelevernas undervisningsförsök. Med afseende på ordnandet af dessa presterar kommittén för öfrigt ett mästestycke af organisationsförmåga, till hvilken grad förstärker endast den, som varit med om olika experiment för att undvika nuvarande svårigheter.

Hvad seminariernas styrelse beträffar, framhåller kommittén sin afsikt att i ett senare betänkande framlägga förslag om en öfverstyrelse för vårt folkundervisningsväsen, under hvilken seminarierna böra inordnas. Kommittén tänker sig emellertid ej, att seminarierna skulle omedelbart lyda under öfverstyrelsen såsom läroverken under läroverksöfverstyrelsen utan föreslår upprättandet af en lokalstyrelse för hvarje seminarium, en nyhet, som emellertid förefaller föga motiverad och till sina verkningar tämligen oberäknelig.

Seminarierna ha af ålder styrts ganska patriarkaliskt. Just den omständigheten, att dessa läroanstalter varit så små, har gjort, att rektor dominerat så, att de öfriga lärarna inte fått tillräckligt utrymme, en omständighet, som säkert ofta verkat hämmande såväl på deras arbetsglädje som på deras initiativförmåga. Kommittén vill nu, att seminarierna skola styras mer kollegialt. Den yttrar här-om: "Erfarenheten har till fullo bestyrkt, att lärarens verksamhet, om den med framgång skall öfvas, kräver verksamhet, om den med framgång skall utöfvas, kräver ett ej allt för ringa mått af frihet och att ett verkligt fruktbringande utvecklingsarbete inom en läroanstalt icke kommer till stånd utan en självständig medverkan af alla dess krafter. Att gifva den enskilde läraren del i ansvaret för det hela är icke blott att gifva honom en rätt, som bör tillkomma honom, utan det är att gifva honom ökad intresse för sin uppgift och därmed ock ökad förmåga att fylla densamma."

Anna Sörensen.

Det operonliga kapitalet och det sedliga ansvaret.

I anledning af en passus i yrkesfarekommitténs betänkande.

Sedan fru Anholms artikel angående den i ofvanstående rubrik angifna frågan varit införd i Dagny, har den kungliga propositionen om förslag till arbetarskydd kommit och den omtalade passusen i yrkesfarekommitténs betänkande kvarstår där oförändrad. Vi kunna därför instämma i fru Betzy Kjelsbergs här nedan uttalade förhoppning att densamma kommer att antagas äfven af riksdagen.

Drammen d. 11/4 1912.

Til Redaktionen af "Dagny".

Ærede redaktör.

De har önsket en udtalelse av mig i anledning Fru Maria Anholm's artikel i "Dagny" om "Det operonliga kapitalet och det sedliga ansvaret".

En artikel som er foranlediget ved den svenske yrkesfareslovs revision iaar. —

Fru Anholm udtaler, at hun er ængstlig for at den i forslaget indtagne § 13 angaaende arbejdsgiveres pligt at paase "att arbetetej medför våda i sedligt afseende" for den mindreaarige arbeider skal utgaa ved behandlingen i riksdagen. Fru Anholm oplyser, at sagkyndige "har udtalt sig om forslaget" og at disse forsöker at "nedsable" sedlighetsparagrafen under foregivende av, at den ikke vedkommer fabriktilsynet og derhos vil bli umulig at kontrollere.

I denne betragtningsmaade kan jeg for mit vedkommende ikke være enig. Man bör gjøre hvad man kan for at beholde bestemmelsen, men helst söke at faa den forandret derhen, at den omfatter alle arbeidere, ikke bare de mindreaarige (personer under 18 aar).

Vor norske fabriktilsynslov af 10 sept. 1909 § 30 bestemmer, at det paaligger saavel arbejdsgiver som arbeider at vaake over, at der hersker sömmelighet og gode sæder paa arbejdsstederne. Her skilles ikke mellem voksne eller mindreaarige arbeidere, hvilket ogsaa er det eneste rette.

Det er selvfølgelig av vigtighed for alle arbeidere, at der hersker gode sæder og sömmelighet paa arbejdsstedet.

Jeg er enig med Vera Hjelt naar hun udtaler at ordet "arbejde" i forslagens § 13 bör förändres til "arbetsförhållandena", idet det ikke kan siges at være arbejdets art, som beforder usædelighet, usömmelig tale, raa handlinger, nærgaaende tilnærmelser mellem de forskjellige kjön, men arbejdsforholdene.

Personlig har jeg i min praksis havt god bruk for vor sædelighetsparagraf og har git mange paalæg i henhold til den. — I min instruks staar bl. a., at jag skal ha min særlige opmærksomhed henvendt paa de kvindelige arbeideres sanitære og sædelige forhold, og hvis der i bedriften arbeider unge mænd — under 18 aar — skal ogsaa disse sortere under min inspektion.

For at belyse nytten og nödvændigheten av, at man har bestemmelser i fabriktilsynsloven om sömmelighet og gode sæder, skal jeg nævne en del tilfælder hvor jeg har grebet ind.

Ved et bjergværk, hvor der var ansat en stor del kvinder som malmvaskere, var der ikke sörgtet for avtrædelsesrum for de mandlige arbeidere.

Ugeneret gik begge kjön til samme rum. At et slikt forhold nedbröd de unge mænds og kvinders sædelighetsbegreb er rimelig. Her gav jeg paalæg om opførelse av egne avtrædelsesrum for de kvindelige arbeidere. Rummene skulde ligge godt avskildt fra de mandliges. Paalæget blev straks utfört. Ingen hadde tænkt paa at det var galt, men saasart direktören for bruket av mig blev gjort opmærksom paa forholdet, indrömmede han, at det var en forkastelig ordning.

Ved et andet bjergværk delte de kvindelige kokke — soverum med de mandlige arbeidere. Der var en kvinde i hvert rum sammen med 12, 10, 6 mænd alt efter rummenes størrelse.

Kokken maatte udföre alt husarbejde for arbeiderne og var henvist til at vaske og stelle sig i samme rum. Der var natarbejde ved bedriften og saaledes dobbelt sæt arbeidere. Sengene blev benyttet vekselvis av de forskjellige kuld, idet hver seng var beregnet paa to personer. — Kvinden hadde sin egen seng. Det var ikke ofte anledning til at være alene. At slike forhold avföder megen usædelighet er indlysende. Procentantalet av uægte barn var ogsaa stort i bygden.

Ved dette anlæg benyttede jeg mig af bestemmelserne i § 30 og forlangte, at der skulde indredes egne soverum for de kvindelige kokke. —

Direktionen imödekom kravet straks det blev reist. Ingen havde paataalt det för. Mit paalæg medførte her store utgifter for anlæget paa grund av, at der var knapt om husrum. Forholdene er nu som det skal være. Efter mit forslag blev der ved samme anlæg ansat en dygtig lærerinde i husstel, der avholder kurser for de unge arbeidersker, holder hygieniske foredrag for dem og utförer paa mange maader et oplysningsarbejde blandt dem.

Et andet sted paatraff jeg mindreaarige gutter og piker indlogeret i samme etage i en barakke uten tilsyn. Gutterne besøkte pikerne til langt paa nat, her blev spillet kort, drukket o. s. v. — Her forlangte jeg at pikerne skulde flyttes væk enten til gifte familier eller i et eget hus med en bestyrerinde til at ta sig av dem. Socialt interesserede kvinder i nærliggende by blev underrettet om at der burde optages et arbejde blandt ungdommen paa vedkommende sted.

Nu er der oprettet flere afholdslag der ligesom et vandrebibliothek er kommet istand. Gode vandrebibliotheker i eller i nærheden av fabrikerne er meget at anbefale. — Som et sidste eksempel vil jeg nævne at jeg ved inspektion av et av vore glasværk paatraff en flerhet av mindreaarige gutter anbragt i soverum, hvor de delte seng sammen. Gutterne intoges uten forutgaaende lægeundersögelse, at der da let kunde finde smitteoverføring sted er klart. Sædelige utskielser var heller ikke

udelukket. Her gaf jeg paalæg om at gutterne skulde have hver sin seng og adgang til regelmæssige bad. Der bør være gode vaskerum ved enhver fabrik og ved større anlæg bad. — Det norske arbejdsraad har netop approberet nye sundhedsregler for fabrikker, hvor det forlanges at arbejderne skal ha anledning til at vaske sig før de spiser og før de gaar hjem.

Let adgang til varmt og koldt bad, gode vaskerum, kurser i svømning, hvor forholdene tillader det, oplærelse i idræt vil bidrage til at hæve arbejderens sædelige niveau. —

Lyse, rene arbejdslokaler, praktiske og rene arbejdsklær, hyggelige spiserum, tidsmæssige toiletrum er hvad der maa arbejdes paa at faa. Her maa tilsynet ikke være for beskeden i sine krav. Det vil være til lige stort gagn for arbejdsgiverne som arbejderne idet arbejdsydelsen vil bli større, naar arbejdet kan udføres i gode lokaler og under tilfredsstillende arbejdsforhold.

I den nye fabriktilsynslovs § 50 og 51 har vi straffebestemmelser for baade arbejdsgivere og arbejdere der ikke vaager over iagttagelse af gode sæder og sømmelighed paa arbejdsstederne.

Vi har her i Norge stedlige fabriktilsyn — ved siden af fabriksinspektorerne — de vælges af kommunen og bestaar af fire medlemmer, hvoraf altid en læge og en kvinde. I henhold til instruks for disse tilsyn skal det kvindelige medlem bl. andet føre indseende med, at der hersker gode sæder og sømmelighed paa arbejdsstederne. Den kvindelige fabriksinspektør skal holdes underrettet om de paalæg, som gis angaaende forhold vedrørende kvindelige arbejdere.

Forekommer der tilfælder, hvor nærmere undersøgelse er paakrævet, foretager jeg enten selv eller ved min assistent inspektion og bringer i forslag eller gir paalæg om forandringer i forholdene.

En stor hjælp vil det være om der var flere kvindelige formænd — salsmestere — ved fabrikerne. Det er ofte pinlig at maatte konferere med de mandlige formænd om overholdelse af barselpausen og mange andre intime forhold. Grunden til at der ansættes saa faa kvindelige formænd maa søkes i manglende fagutdannelse. Her maa der fra kvindernes side kræves at der gjøres mere for at oprette gode fagskoler for kvinder, som vil uddanne sig paa forskellige industrielle omraader.

Ved store anlæg burde der ansættes, hvad man i England kalder "social helpers", kvinder der tar sig af de unge, som er ansat ved fabriken, ordner kurser af forskellig art for dem, som kokekurser, sykurser, læsecirkler, sangkor m. m. Der blir gjort for lidet for den kvindelige arbejderstand, derfor blir de u s e l v s t æ n d i g e og initiativløse. Organisation maa der til. Gjenem sine gode foreninger har de mandlige arbejdere opnaaet forbedringer baade i løn, arbejdstid og arbejdsforhold. Der er ikke vanskelig at mærke at der er stor forskel mellem de mandlige og kvindelige arbejder hvad selvhævdelse angaar. Samfundet har sørget bedre for fagutdannelse for mænd end kvinder, derfor er ogsaa disse mere oplyste. — — —

Hvad man maa kræve nu ved behandlingen af yrkesfareloven i riksdagen er at ikke § 13 utgaar. Den bør helst omredigeres og bringes i overensstemmelse med den norske § 30 eller den tyske § 120 b.* Bestemmelserne maa gjælde alle arbejdere, ikke bare de mindreaarige.

Tilsynsmyndigheden — baade de mandlige og kvindelige inspektorer maa ha ret til at anmelde baade arbejder og arbejdsgiver for overtrædelse af lovbestemmelsen. Kvindelige inspektorer med assistenter samt kvinder i de kommunale tilsyn bør kræves.

Til slut vil jeg sige at jeg i realiteten er enig med Fru Anholm i de af hende fremholdte anskuelser.

Med megen interesse har jeg gennemlæst det fremsatte forslag til ny yrkesfarelov for Sverige. Det er efter alt at dømme et udmærket arbejde. Förhaabentlig blir den vedtat af riksdagen med de forandringer, som er nødvendige for at beskytte specielt de unge arbejdere mot farer af forskellig art. —

Betty Kjelsberg.

"Rösträttsdagen" i Stockholm.

Redan på L. K. P. R:s centralstyrelsemöte i januarj beslöts, att när den kungliga propositionen om rösträtt för kvinnor aflämnats skulle rösträttsföreningarna hela landet rundt, helst på en gemensam dag, fira denna stora händelse i den svenska kvinnorösträttsrörelsens historia med festliga möten, hvarvid det skulle blifva tillfälle att uttrycka en samfällid glädje öfver att ha nått fram dit, där vi nu stå, och i resolutioner uttala de förhoppningar, som kvinnorna knyta till regeringsförslaget.

Fasthållandet vid en gemensam dag visade sig emellertid praktiskt utförbart; som vi längre ned skola redogöra för har redan ett stort antal föreningar i förliden vecka firat sin "rösträttsdag", här i Stockholm skedde det i söndags, den 14 april.

Det hade varit rusning efter biljetter till mötet, och på utsatt klockslag, 1,30 på middagen, var lokalen, Fenixpalatsets stora sal, fylld till sista plats. På den smakfullt dekorerade estraden, där talarstolen placerats, syntes bland praktfulla bladväxter två stora rösträttsflaggor, gula och hvita, och det hvita, guldstickade internationella standaret hade rests främst vid estraden med vakt af två unga hvitklädda studentskor. Bland publiken märktes framför andra hans excellens statsministern, statsråden Berg, Bergström, Larsson, Petré och Stenström samt ett stort antal riksdagsmän.

Sedan en blandad kör afsjungit Stenhammars "Sverige", öppnades mötet af Stockholms F. K. P. R:s ordförande, fröken Anna Lindhagen, som i ett kort anförande riktade ett tack till de medlemmar af regeringen och riksdagen, som hedrade mötet med sin närvaro.

Af dagens fyra talare var fröken Anna Whitlock den första som besteg talarstolen. I korta drag återgaf hon

* Se fru Anholms artikel.

justitieministerns motivering af rösträttspropositionen, uttalande kvinnornas glädje öfver att ha kommit öfver genomgångsstadierna och öfver att stå där de genom den nu framlagda propositionen stå. Hon framhöll sin förvisning om, att äfven om ej målet omedelbart vinnes, kan krafvet på kvinnans politiska frigörelse ej länge undanskjutas, det måste snart bli en verklighet, och då, efter endast en helt kort tid, skola alla finna det som en helt naturlig sak och man skall knappast längre kunna förstå, att det stått så hård strid därom. Hon slutade med att tala om den hunger och törst efter rättvisa, som är den enskildes adelsdiplom men som äfven är tecknet på en stats kulturgrad och som hon så visst hoppades skulle göra sig gällande i Sveriges riksdag, som har makten att afgöra öfver kvinnornas rätt.

Fru Agda Montelius, som var nästa talare, gaf en översikt öfver kvinnofrigörelsens historia i vårt land, huru förhållandena förändrat sig allt från den tid, då lagen — ännu så sent som till år 1734 — betecknade hustrun som mannens tillhörighet, och fram till vår tid, då stora reformer af kvinnans ställning genomförts. Hon betonade att männen i vårt land tagit flera af dessa reformer om hand, innan kvinnorna själfva rört på sig. Efter en hastig skissering af hvad kvinnorna själfva gjort i arbetet för sin sociala och ekonomiska frigörelse slutade hon med att uttala sin mening om att kvinnan, när hon blifvit politiskt likställd med mannen, skall vara fullt och helt kvinna tillika med helt och fullt medborgarinna.

Fru Agda Östlund, arbeterskornas representant, talade om den misströstan dessa måste känna inför regeringsförslaget. De streck, särskildt penningstrecket, hvarpå så många män stupa, skall komma att stänga ute många af de gifta kvinnorna, och att dessa skola förlora sin rösträtt, därför att deras män icke förtjäna tillräckligt för att t. ex. vid sjukdomsfall kunna reda sig utan understöd af stad eller kommun, framhöll hon såsom högst orättvist. Hon ville med detta dock ej säga, att man ej skulle taga emot hvad som gafs genom det föreliggande lagförslaget, men hon ville skarpt betona att här, liksom vid flera andra tillfällen, vore det arbeterskorna, som fingo bli offren för en lagstiftning, som ej kan bli rättvis för alla. Dock vore det ju att hoppas, att detta streck längre fram skulle falla och göra det rättvisare för såväl arbetarna som arbetarkvinnorna.

Dr Gulli Pertrini var mötets sista talare, och med sin vanliga verve gjorde hon en vidräkning med såväl hr Lindmans nyligen gjorda uttalanden om den kvinnliga rösträtten som i allmänhet högerns hållning till denna fråga. Hon slutade dock med att uttala sin förhoppning om att det äfven bland högern och bland högermajoriteten i Första kammaren fanns män, som icke ville undanhålla kvinnorna deras politiska rättigheter, och att rättfärdighetskänslan skulle komma alla män att vara med om att afblåsa en strid, som icke bör förlängas.

Med starka applåder hade samtliga anföranden häl-

sats. Mellan och efter talen hade kören sjungit "Vårt land", "Medborgarsång", "Kvinnornas lösen" och "Du gamla, du fria". Vid afsjungandet af denna sista, vår vackra nationalhymn, reste sig publiken.

Till sist förelades mötet af ordföranden den resolution, som i dagarna antages landet rundt på de anordnade opinionsmötena och som hade följande lydelse:

Tisdagen den 2 april 1912 blef en märkesdag i den svenska kvinnorösträttsrörelsens historia. Då framlades nämligen för första gången inför Sveriges riksdag en k. proposition om rösträtt och valbarhet för svensk kvinna på samma villkor som för svensk man.

Vi, män och kvinnor, till ett antal af 800, samlade till opinionsmöte i Stockholm, uttala den bestämda förhoppningen att riksdagens båda kamrar måtte i år såsom hvilande antaga detta regeringsförslag och därmed gifva verklighet åt tron-talets ord att hänsyn såväl till rättvisa som till statens välförstådda nytta kräver en rättelse af det missförhållandet att kvinnan i det väsentliga saknar den förnämsta af alla medborgerliga rättigheter.

Resolutionen antogs enhälligt.

Opinionsmötena ute i landet.

Landet rundt ha föreningarna för kvinnans politiska rösträtt, många på Annandag Påsk, andra på någon af de strax därpå följande dagarna, anordnat opinionsmöten. Från norr och söder, öster och väster ha underrättelser kommit om entusiasmfyllda tal, om enhälligt antagna resolutioner. I Luleå, Umeå, Hernösand, Söderhamn, Uppsala, Göteborg, Trollhättan, Vänersborg, Öxnered, Köping, Hjo, Marstrand, Oskarshamn, Jönköping, Skee, Eskilstuna, Ulricehamn, Färgelanda, Tidaholm, Alvesta, Hvetlanda, Växiö, Karlskrona, Karlshamn, Helsingborg, Lund, Landskrona, Visby — och troligen på ännu många flera orter när detta läses — ha kvinnornas opinionsmöten i den stora frågan rösträtt för kvinnor visat hvad kvinnorna själfva vilja och fordra. Öfverallt ha samma resolution som den i Stockholm antagna antagits.

Litteratur.

Johan Gabriel Oxenstjerna. En gustaviansk natursvärmars lif och dikt. Af *Martin Lamm*. Hugo Gebers förlag, Stockholm, 1911.

När man först ser en ny bok om "Skördarnas skald", tänker man kanske på Wirséns lefnadsteckning i Svenska akademiens handlingar på 80-talet, och undrar om den blide skaldens historia verkligen inte varit genompejlad tillräckligt. Inte ens en historiker med gustavianska tidevarvet till specialitet känner sig alltid så intresserad af Oxenstjerna. Hans ömkliga roll som ett slags dekorativ utrikesminister för den på dekorationer mest begifna af alla kungar ingifver inte den politiske historikern större intresse än hans abstrakta alexandriner ingifva en vanlig läsare, som fått sin uppfattning af poesi från Karlfeldt och Fröding. Och jag må gärna så godt först som sist bekänna, att i sistnämnda afseende har äfven Lamm's lofprisningar lämnat mig kall. En sedan skolären ingrodd antipati mot alexandriner och allego-

riska figurer jämte en naturlig motvilja mot naturskildringar i böcker ha här sammansvurit sig. Min hemtrakt hade inte Vingåkersbygdens natur, och jag hoppade, af misstro mot sådana tvifvelaktiga saker som bäckar och berg, regelbundet öfver dylika "tråkiga" beskrifningar, som aldrig kunde det minsta beröra min fantasi. Och till och med sedan jag nu på grund af egen åskådning tror på tillvaron af bäckar och berg, kan dock aldrig en beskrifning komma mig att se dem för min inre syn, allraminst en beskrifning från rokokotiden. Bellmans utgöra härvidlag det enda undantaget.

Men sedan jag nu sålunda känts vid "min svaghet all", måste jag erkänna, att Lamms bok besekrat min fördom mot ämnet och lyckats intressera mig, om inte precis för Oxenstjernas diktning, så dock för naturskildringens historia och för de utländska förebildernas inverkan på våra svenska naturskildrare. Därvidlag är boken för öfrigt tämligen enastående i vår litteraturhistoria och ansluter sig i litterär spanarförmåga värdigt till den riktning inom vår nyare litteraturhistoria, som genom en nästan detektivartad beläsenhet söker få fram "wissenschaftliche Belege" till Tegnér's förödmjukande sats:

»All bildning står på ofri grund till slutet;
blott barbarit var en gång fosterländskt».

Förf. har redan skoningslöst plockat af Dalin de lånta fjädrarna och fortsätter här lika oförtrutet med Oxenstjerna.

Det för en vanlig läsare intressantaste i boken är dock icke det rent litteraturhistoriska utan det personhistoriska. Och här har förf. andra nyheter än sin rika beläsenhet i rokokotidens utländska naturdiktning att komma med: här har han öst ur diverse arkiv, dit Wirséns spårsinne inte nått, och på detta sätt har förf. fått fram en skildring, säkerligen så uttömmande, att något väsentligt nytt inte mera torde vara att finna. Som en älskvärd drömmarnatur har Oxenstjerna alltid blifvit skildrad, och den teckningen bekräftas också af hans porträtt, men här kommer ett rokokodrag fram, som hitills föga uppmärksammats, det erotiska momentet i skaldens lif. Och totalintrycket af människan blir här nära nog detsamma som det vi få af dikta ren: en älskvärd, om också inte fullt så "oskuldsfull" dillettant. Hans erotik skrymmer mera i hans dagböcker än den egentligen fångslar oss, eftersom den likaväl som diktningen är så full af litterära reminiscenser, så föga omedelbar — något som till och med gäller om hans första kärlek.

Oxenstjerna var ingen utsväfvande hofman af Clas Julius Ekeblads andefattiga och fördärfvade sort; för skalden var erotiken visserligen som för hela hans tid "nöjet", "tidsfördrifvet" par préférence, och äfven han kunde nog "njuta könet", som tidens naivt osminkade uttryck lyder. Men det gröfre blef aldrig hufvudsak, därtill var han för litet robust och för mycket Rousseau-kännare. Å andra sidan saknade han djup nog att höja det erotiska till dess högsta plan. Karaktäristisk för tiden är för öfrigt det "Jenseits von Gut und Böse",

som utmärker hans tidigare kärleksförhållanden, både hans första förälskelse i 15-årsåldern och hans en längre tid utsträckt kärleksförhållande i Wien betydligt senare. Ingendera historien skulle kunnat legitimeras; det ena föremålet var genom en förlofning och det andra genom äktenskap egentligen att betrakta som förbjuden frukt. Men detta har icke vid någondera tillfället generat den unge skalden, som i stället här som eljes i lifvet, likt det lillgamla barn han alltid var, tycks ha redan från början räknat med "upplevelsen" som någonting att bärga in i minnets lador, för ålderdomen att se tillbaka på. Ovillkorligen tänker man: "jag ville, att du vore antingen kall eller varm", men å andra sidan vore det en anakronism att här tillämpa vår tids sedliga måttstock. Rokokotiden syndar, trots sin förkonstling, likaså oberördt af alla sedlighetsteorier som de mest primitiva tidevarf, och Oxenstjerna, som annars visar sig ha både samvete och religiösa intressen, har här varit sin tids barn, dock säkerligen bättre än de flesta.

Förf. har vid skildringen af Oxenstjernas försök att påverka Gustaf III:s politik vid tiden för Anjalaförbundet upptagit till bemötande en passus i min doktorsafhandling, där jag säger, att skaldens brevväxling med hertig Karl i september 1788 är af "en emot konungen tämligen förrädisk karaktär". Mitt yttrande gäller emellertid icke förslaget om familjefördrag mellan Sverige, Ryssland och Danmark, som långt förut var framkastadt först af Katarina II och sedan af svenske ministern i Köpenhamn, d'Albedyhll, utan åsyftar endast Oxenstjernas råd till hertigen att icke verkställa konungens befallningar. Liksom förf. är jag dock äfven härvidlag fullt öfvertygad om att Oxenstjerna handlade i största välmening.

På det hela taget förvånas man nästan öfver att totalintrycket af Johan Gabriel Oxenstjernas lefnad kan bli så ljusst och harmoniskt, i trots af hans aldrig afhjälpta ekonomiska elände och hans häpnadsväckande opraktiskhet, hvilka båda i förening skaffade honom den ena förödmjukelsen efter den andra. Förklaringen ligger nog däri att han trots allt i sin lefnad vistades i poesiens värld och var skald i sin fantasi vida mera omedelbart och ostördt än i sin dikt, mödosamt hopplad som denna var af reminiscenser från alla hörn af klassisk litteratur.

Lydia Wahlström,

Riksdagen.

I en förliden torsdag aflämnad proposition föreslår regeringens att på postsparbankens aflöningsstat skola uppföras 18 kvinnliga skrifbiträden med 700 kr. lön och 550 kr. i tjänstgöringspengar. Gift kvinna skall till biträdestjänst befordras endast efter för hvarje särskildt fall af k. m. t. lämnadt medgifvande. Om däremot kvinnligt biträde ingår äktenskap skall hon icke vara skyldig att afgå från tjänsten såvida detta icke af vederbörande myndighet befinnes nödvändigt.

Spetsar.

En social-estetisk studie.

II.

Af många komma säkerligen spetsarna i "Ryska kvinnoarbeten" att gladt hälsas och tack-samt kopieras — så har ju redan på flera håll skett — helst de åtföljas såväl af en särdeles tydlig "Förklaring till planscherna" som af mycket åskådliga mönster. Och synnerligen vackra äro också de s. k. ryska bandspetsarna, särskildt de å pl. 6, 8 och 9. I sin lugna linjeföring och dekorativa hållning framstå de ytterst lockande för såväl spetsvännen som -knypplaren. Inför andra typer ställer man sig kanske mera tveksam. Ty en del af dem äro onekligen mer eller mindre lyckade om-bildningar på rysk botten af främmande länders spetskonst, exempelvis de å pl. 13, 14, 15, 23, men äfven med afseende å dessa har smaken visat sig gå i sär.

För Ryssland kännetecknar detta ett obestriddt vaket och resultatrikt intresse. Men för oss skulle den långa omvägen öfver ån efter vatten väl ej vara så särdeles gifvande. Låt oss hellre, om och när så skulle behövas, hitintills som förut, från främmande länder — således äfven från Ryssland — direkt uppta hvad som för landet i fråga är specifikt och godt, och så efter vår, men ej efter rysk egenart tillämpa detta på vår egen spetslöjd. Ty att denna konstgren som hvarje annan behöfver yttre näring och kroasering och ej kan fortleva endast på gamla mönster, därom äro väl alla, äfven de strängaste kritici, ense.

Däremot torde nog en och annan från sträng konstnärlig synpunkt anse, att många af de spetsstyper, som ofvannämnda arbete framhäfver, visa tillbaka på det tidsskede, då den förenklade och ännu ej fullt utvecklade knypptechniken medförde en formernas omdaning, som ofta gick till förvanskning. Det raskare och billigare arbetssättet, som tillät trådarnas mer ofbrutna genomlöpande, lämpade sig särdeles väl för längdspetsar. Och i sammanhang därmed uppstod, i synnerhet i Europas nordligare länder och Spanien, det för renässansens rena och behärskande formbildning så främmande linjespel, som sedan blifvit ett utmärkande drag i de slaviska folkens spetsar. Att de här liksom i Spanien, förstärkta af färgen, bibehållits intill våra dagar, sammanhänger med den relativt stora betydelse som den folkliga konsten in-fogit i dessa mera kulturfjärmade länder.

Men hur man än estetiskt ställer sig med hänsyn till den praktiska tillämpningen af "Ryska kvinnoarbeten", i ett afseende måste man hälsa det med obetingad och tack-samt tillfredsställelse. Ty därmed har vår på detta område ej allt för rika litteratur riktats med ett konsthistoriskt dokument med lika vacker utstyrsel som tillförlitligt innehåll. Ehuru påståendet att spetslöjden redan vid kristendomens införande tagit "större fart" i Ryssland — för att förbigå dess påstådda tillvaro redan på 400-talet — väl ändå kan räknas till mera apokryfiska uppgifter. De spetsar, som uppges vara af så hög ålder, torde i

själfva verket förskriiva sig från långt senare tid och nog representera ett förfall till primitivare stadium. Antedatering af spetsar är emellertid ingalunda enbart rysk, utan förekommer litet hvarstans i Europa, om ock en så fantastisk antikvisering får stå för ryssarnas räkning.

Med detta och ett par förut antydda anmärkningar, som jag strax återkommer till, kvarstår arbetets obestridda värde som ett vackert, åskådligt och tillförlitligt bidrag till textilkonstens historia. Härför borgar också förf:s ingående fackkänedom och mångåriga studium i ett land och hos ett folk, där konstslöjden både har gamla anor och friska flöden. Ty det har den. Men att därför komma till den slutsats, att spetslöjden i Ryssland på något sätt intager en för sin konstnärliga utveckling gynnsam undantagsställning, skulle väl ändå vara väl förhastadt.

Förutsatt t. o. m., att hem-, speciellt spetslöjden verkligen hade tynat bort i andra länder och endast i Ryssland blifvit allt frodigare, så vore det ändå inte bevis på detta lands konstnärbenådade företräden. En kulturföreteelses kraft får ej bedömas blott efter resultatet: ett domslut efter endast yttre orsaker. Det finnes andra, fullt lika vägande. I aflägsnare bygder och länder hålles en kulturform — slöjd eller hvad det må vara — alltid lättare vid lif än i länder, där den ständigt ut-sättes för de stora tids- och modeströmningarnas ofta alltför drivande vågsvall. Härmed sammanhänger också, att den mestadels bibehålles på ett jämförelsevis primitivt stadium. Och detta innebär redan i sig själf en styrka, gent emot det stadium af stegrad och förfinad utveckling som ofta, om kroasering uteblir, förr eller senare medför förminskad motståndskraft.

Kring spetslöjden ha tidens vågor gått sällsynt höga. Religionsstrider ha fördrifvit dess arbetare, revolutionen dess resultat och fabriksindustrin undergrävt dess värden. Och likväl, allt detta till trots, har västerlandets spetslöjd som äkta konstslöjd inte blott inte "nästan tynat bort", utan likt en ny fågel Fenix rest sig ur de för den så prövande sista och värsta krisåren. Med mäktiga vingslag spänner den nu öfver nästan hela Europa: väl ett det starkaste bevis, som kan gifvas på denna slöjds inneboende lifskraft och ouppslitliga rötter just västerut.

Men det var ej de västerländska maskinernas tyll och imitationer ensamt som bräddade farornas mått. Äfven österifrån — så egendomlig är ofta ödet's lek — kom fienden, i det indiska musslinets lätta och bedårande gestalt.

Om nu tyll och muslin alldeles förnekat spetsens grundidé, "det fastas upplösande", en idé som ytterligare anges af namnen: merlo, dentelle, spitze, så hade det kanske ej varit så farligt. Trots gjorda påståenden var det dock icke alltid förhållandet. Istället hade den i konsten inneboende längtan efter förändligande, som i denna spetsens idé blifvit på ett så särskildt sätt materialiserad — uttrycket må vara djärft — öfverflyttats i annan dimension. Det var ej längre stoffets ytterkant utan dess fasthet och täthet, som genom det nya modet skulle

förtunnas och upplösas.* Hela dräkten — liksom tiden — blef tunnare, lättare, skirare. Och ändå, t. ex. om man i Dulwich Gallery stått inför den förtjusande taflan "Mrs Tichell and her sister Mrs Sheridan", så förlåter man det indiska muslinet många dess synder och förstår både tiden och Gainsborough. Men man gör mer än så: med förstärkt och glad uppfattning känner man, hvilken enorm styrka spets och spetslöjd innerst måste äga, då de kunnat bestå i kampen mot dessa nya tiders och nya moders lätta och gratiösa beväpning.

Dock, mot fabriksindustrins framryckande välde hade spetslöjdens kamp säkerligen blifvit ödesdiger, om den ej med sig associerat en annan tidsforeteelse, mäktig och inflytelserik äfven den och — af samma ursprung. Enligt den spiralformiga rörelse, som är all verklig utvecklings form, framträdde nämligen spetslöjden nu på ett högre plan än förut: det sociala. Och från detta plan är det, som spetsens nyrenässans i vår tid sträcker sig öfver nästan hela Europa. Men är det med sociala maktens hjälp, som denna slöjd under det senaste halfseket — sedan andra kejsardömets dagar och, hvad den folkliga spetslöjden vidkommer, sedan 1870-talet — på nytt utvecklats i Europa, så kan det ej gärna, som Ebba Salwén antar, där "blifva en lyx endast för öfverklassen". Tvärtom! I trakter, där nöd och social nedgång härjat, är det ju som denna slöjd isynnerhet återväckts och uppblomstrat, just till befolkningens räddning. Är påståendet då för djärf, att gångna tiders och generationers förhåvelser och maktspråk genom sådana social-estetiska insatser till fullo gäldas?

En hastig blick på Europas spetslöjdande stater visar också, att denna slöjd här blifvit lika kär, omfattande och resultatrik som österut. Här som där har den mötts och lyfts af organiserande förståelse och nyväckt intresse, mångenstädes t. o. m. af statens stöd och ledning. Så har möjlighet till utveckling skapats för anlag och förmågor, som visserligen aldrig tynat bort, men af yttre förhållanden här så hämmats och bedöfvats, att just härigenom framstår och ytterligare häfves kraften och betydelsen af spetsarnas renässans.

Ellen Nordenstreng.

* Sådana praktpjäser som kejsarinnan Maria Theresias spetsrobe höra ju till undantagen.

Till Dagnys läsekrets i landsorten.

Som Dagny önskar vara ett enande band mellan Sveriges kvinnor samt har till sitt mål att tillvarata alla intressen på skilda platser, få vi härmed uppmana våra läsarinor i landsorten att de, för att underlätta denna vår uppgift, ville till tidningens redaktion insända sådana notiser, som utöfver lokalintresset innehålla saker af vikt för kvinnorörelsen i dess helhet.

Utlandet.

Den första underrättelsen om att politiska befattningar numera kunna uppnås af Kinas kvinnor kommer i ett privatbref från dr Sun-Yat-Sen till Mr Pelletier, den välkände franske feministen (meddeladt i senaste numret af *Die Frauenbewegung*). "Jag har den äran underrätta Er", lyder budskapet, "att fyra kvinnor äro valda till ordinarie medlemmar af Provinsförsamlingen i Canton. Jag hoppas att nyheten skall vara af intresse för Er. Sun-Yat-Sen."

I kantonen Vaud (Schweiz) har en kvinna nyligen utnämnts till direktör för cellfängelset i Aigle. Detta är ej ett fängelse för kvinnor, och M:me Jenny Porchet, den nya direktören, är vald på grund af egenskaper, hvilka i allmänhet speciellt kallas maskulina — förmåga att befalla och att tilltvinga sig lydnad. För många år sen gifte sig M:me Porchet (som nu är 41 år gammal) med den dåvarande direktören för fängelset i Aigle, och vid sin mans död ingaf hon ansökan om befattningen, som hon faktiskt skött under hans fleråriga sjukdom. Men hennes förnämsta argument var hennes fysiska styrka. Hon åtog sig att brottas med och besegra den starkaste gendarmen i kantonen. Och fängelsedirektionen "utnämnde henne utan att begära att hon skulle leda sitt påstående i bevis, då de sågo för sig denna utomordentligt kraftiga, storväxta kvinna".

Om sproglig Forstaaelse.

IV.

Danske Skribenter har naturligtvis haft lige saa store Oversættelses-forsyndelser paa deres Samvittighed. Angaaende dette Faktum skriver Rektor Hoff i October 1899: "Uvidenheden i Svensk er stor, nu vistnok større end for en Menneskealder siden. Man lægge blot Mærke til den rædsomme Udtale, hvormed svenske Sange foredrages ved Koncerter. — Der har været enkelte Danske, som virkelig kunde Svensk. Jeg nævner her afdøde Erik Bøgh og henviser til den baade latterlige og sørgelige Historie han fortæller i sine "Erindringer" anden Del, Side 101: Der udkom en dansk Oversættelse af "Fänrik Ståhl". Ethvert Sted, som kunde misforstaaes, blev det ogsaa i Oversættelsen og dette blev paavist i en Anmeldelse i "Fædrelandet" af Erik Bøgh. Ikke desto mindre blev den skandaløse Oversættelse udsolgt til sidste Exemplar. Hvorfor? Jo! de Allerfleste kunde ikke læse Originalen."

Saaledes omtrent stod altsaa Sagerne endnu paa det Tidspunkt, for snart 13 Aar tilbage, da Rektor Hoff paany tog til Orde i Pressen for det — for nordisk Kultur saa alvorlige Spørgsmaal — om Indførseln i Skolernes Undervisningsplan av baade statarisk og kursorisk Undervisning i Svensk med tilhørende Examen. Og omsider sejrede han. — Den Dag vil altsaa ikke mere være saa

fjern, da svenske Bøger i Originalsproget ligge Side om Side med vore egne i Boghandlerens Vindu og læses med samme Lethed som danske. Da er de sproglige Misforstaaelsers Tid "en saga blott" og vanskeligt vil det da kunde hænde, hvad Anekdoten fortæller er hændet en Svensk, som engang kom til Köbenhavn og der begærede, at Droschekudskan skulde køre ham hen hvor det var "lite roligt", og saa av den uforstandige Kudsk køres ud paa — Kirkegaarden — hvor det efter hans Mening var — roligt (= stille).

Alma Forsberg-Dalhoff.

Insänd litteratur.

Wahlström & Widstrand, Stockholm: **Valda dikter.** Af C. G. Santesson.

Albert Bonniers förlag, Stockholm: **Hafsoken.** Af Anna Lenah Elgström. — "Godheten själf" och andra berättelser. Af Gustaf Ullman. — **Studentsynder.** En ungdomsbok. Af Artur Möller. — **Mareld.** Dikter från hafvet. Af Axel Ahlman. — **Bibeln och vår tids forskning.** Studie. I. Gamla testamentet. Af Maria Durling. — **107 sätt att tillaga ägg.** Sammanställda af D. F. — **Om Kuhnes diet- och badkur.** Några tröstens ord till sjuka. Af Med. doktor Hj. Selldén. Andra upplagan. — **Hela Stockholm.** Af Beyron Carlsson. Häft. 14, 15.

P. A. Norstedt & Söner, Stockholm: **Sverige och Danmark.** Minnen och intryck. Af Karl Nissen.

F. C. Askerbergs Bokförlagsaktiebolag, Stockholm: **Den tredje.** Humoresk ur konstnärslifvet. Af Henryk Sienkiewicz. Från polskan af J. Granlund. — **Kärlekens skugga.** Af Marcelle Tinayre. Bemyndigad översättning från det franska originalets trettionde upplaga af Hugo Hulthenberg.

Notiser.

Förslaget om moderskapsförsäkring kritiseras af industriarbeterskor. Vid ett i förliden vecka i Norrköping hållet möte, besökt af omkring 250 industriarbeterskor, diskuterades det föreliggande förslaget om moderskapsförsäkring. En ganska långvarig och liflig debatt utspann sig, hvarunder flera anmärkningar mot förslaget framställdes. Särskildt arbetsgifvarens betalningsskyldighet, förslagets karaktär att omfatta endast industriarbeterskor och det att lagen skulle komma att gälla endast kvinnor, då männen dock ha lika stort ansvar beträffande de förhållanden, som lagförslaget afser att förbättra, gjordes till föremål för kritik. Ingen af de i diskussionen deltagande förordade lagförslagets antagande i dess nuvarande form. Ytterligare ett möte i frågan kommer att anordnas.

De frisinnade och vår rösträttsfråga. Vid Blekinge läns frisinnade valkretsförbunds årsmöte, som nyligen hållits i Karlshamn, fattades enhälligt följande resolution:

Blekinge läns frisinnade valkretsförbund, samladt till årsmöte i Karlshamn, anhåller att få uttala sina sympatier för det förslag till lösning af kvinnornas rösträttsfråga, som nyligen framlagts för riksdagen — — —.

Föreningsmeddelande.

Gefleborgsförbundets af L. K. P. R. årsmöte. Vid enskildt sammanträde i Gefle mellan representanter för olika kvinnliga rösträttsföreningar inom länet omvaldes arbetsutskottet, bestående af fru Klara Lindh, ordförande, fröken Anna Sundbom, sekreterare, och fröken Anna Lindborg, kassaförvaltare, alla i Gefle, med fröken Martha Schrewelius, Gefle, och fru A. Hallgren, Ljusdal, som suppleanter.

Revisorer blefvo frökarna A. Egelin och H. Lindman.

Till förnyad diskussion upptogs frågan om den unga kvinnans praktiska fostran och lämnades en rapport från den kommitté, som haft i uppdrag att utreda frågan om anordnandet af skolkökskurser på landsbygden för kvinnliga konfirmander. Ett försök hade redan i vinter gjorts i Ljusdal med understöd af kommun och landsting och slagit synnerligen väl ut, hvarför idén rekommenderades till utförande inom länets öfriga föreningar på landsbygden. Kommittén fick i uppdrag att ytterligare verka för frågans framförande och omvaldes dess tre ledamöter, fru ar Rodenstam, Hudiksvall, samt Hallgren och Östling, Ljusdal.

Vidare diskuterades arbetet inom lokalföreningarna samt uppgjordes riktlinjer för arbetet inom länsförbundet.

Förbundet räknar nu 17 anslutna föreningar.

Nästa årsmöte kommer att hållas i Bollnäs vid påsktiden 1913.

På aftonen var möte anordnad på Strandhotellet, då den aktuella frågan om moderskapsförsäkring diskuterades. Inledningsföredraget hölls af pastor A. Grönblad. Af diskussionen framgick, att sympatier ej förefunnos för de sakkunniges förslag; mötet gjorde emellertid intet uttalande.

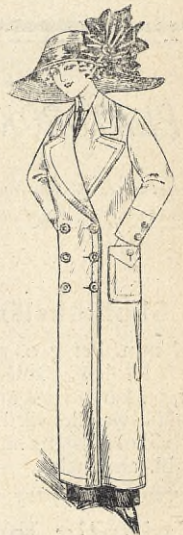


Promenad- kostym

af marinblå Cheviot
och engelsk Homespun
Sidenfodrad Kr. 59.

Ulster

af Homespun
Kr. 34.



AKTIEBOLAGET

NORDISKA KOMPANIET

STUREPLAN.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{4}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$, och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerationsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) **Antingen:** Genom insändandet af prenumerationsavgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) **Eller:** Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller $7\frac{1}{2}$ öre pr mm.)

Skolkökslärarinna

med utm. betyg o. rek. samt praktik vid folkhögskola o. vanl. skolkök, önskar snarast anställning som skolkökslär. eller värdinneplats. Svar till »Skolkökslärarinna 1912», Sv. Dagbl. annonskontor, f. v. b.

Kvinnlig leg. Sjukgymnast

önskar till sommaren plats å badort eller i familj. Svar till: Gymnastikdirektör, p. r. Stockholm.

Ung flicka

af god familj kunnig i sömnad och matlagning önskar plats i familj. Svar till »Familjemedlem», Hjältevad p. r.

Husföreståndarinneplats

hos bättre ungherre eller änkekan önskas af ordningssam och pålitlig person med full kompetens att sköta ett hem eller i brist häraf som husmodershjälp för en tid. Fina betyg kunna företes. Svar till »Våren 1912», under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

I Stockholm

eller närhet önskar 1 maj bildad, enkel 25-årig plats att under husmors ledning deltaga i matlagning och andra husliga sysslor. »Omgående», p. r. Djursholm.

Medelålders bildad flicka af god familj söker plats som

Husföreståndarinna

i bättre hem hos respektabel ungherre eller änkekan. Sök. är kunnig i allt som förekommer i ett väl ordnad hem, särskildt skicklig i matlagning, äfven vegetarisk. Är gladlynt och barnkär. Goda rek. Svar märkt »Maj 1912», Nordiska Annonsbyrå, Göteborg.

Sinnessjuksköterska

söker privat plats nu genast. Fina betyg och rekommendationer finnas. Svar till »Genast», Uppsala, p. r.

Sommarguvernans.

Lärarinna önskar mot fritt vivre undervisa ett par tim. om dagen å realskolans stadium. Svar till »S. B.», S. Gumælii Annonsbyrå, Göteborg.

24-årig hushållsvan bättre flicka

som genomgått Cronius hushållsskola önskar plats i bättre familj där jungfru finnes att vara husmodern behjälplig med hemmets skötande. Betyg från förut innehafda platser finnes. Svar till »Familjemedlem», Ek.

Under tiden omkr. 1 juni—31 aug.

önskas plats mot fritt vivre. Van att handhafva barn i ålder 4—12 år. Genomgått kurser i handarb., slöjd och kindergården. Svar till »Girls», Nya tidningskont., Uppsala.

Bildad 18 års flicka

som genomgått husmodersskola önskar till 1 maj mot fritt vivre plats i finare familj helst i södra ell. mellersta Sverige. Svar till »Norrländska», Jemshögsby.

Ung, bildad flicka

önskar till sommaren plats på landet (helst där ungd. finnes) för att deltaga i hush. och för öfrigt hjälpa till med förek. görom. Har förut innehaft dylik plats. Lön önskas. Svar till »Familjemedlem», p. r. Bergvik.

Enkel, städad, 30 års flicka,

van att sköta och förestå bättre hem där husmoder saknas, önskar plats i sådant, på land eller i stad. Ledig genom dödsfall. Svar till »Husmor», Gäfle, p. r.

Ung bättre flicka

önskar plats i familj, där jungfru finnes, att hjälpa till med alla husliga sysslor, är barnkär och kunnig i handarbete samt villig deltaga i sömnad. Svar till: »Familjemedlem 20 år», Upsala, p. r.

Ung flicka

önskar plats i familj som husmors hjälp, deltagar äfven i skrifgöromål. Svar till »Familjemedlem», Västervik p. r.

Mot fritt vivre

önskar ung bildad flicka plats på landtegendom som husmoders hjälp och sällskap. Önskar blifva ansedd såsom familjemedlem. Svar till »Våren 1912», Kioskbolaget, Malmö.

Ung, bildad, hushållsvan flicka

önskar plats i vår. Tacksam för svar till »Maj», Vämnäs, p. r.

Enkel, bättre, nitton-årig flicka

önskar plats på herrgård eller i familj, för att vara husmodern behjälplig med hushållsgöromål, sömnad och handarbete. Goda rek. finnes. Svar mottages tacksamt till R. R. H. Gustafsson, Majorsgatan 9 A, Stockholm.

Bildad flicka,

hushållsvan, kunnig i matlagning, bakn., inlägg. och sömnad, söker lämplig plats. Har på egen hand förestått hushåll på landet. Goda betyg. Svar till »Pliktkänsla», Kalmar, p. r.

Bättre svensk flicka

22 år, med hem i England, fullkomlig kannedom i engelska språket, söker plats i bättre familj, är villig deltaga i förekommande göromål, kunnig i matlagning och sömnad. Önskar anses som familjemedlem. Liten lön önskvärd. Svar till »H. I. W.», p. r., Westerås, f. v. b.

Värdinneplats

i godt hem — helst i stad hos bildad, medelålders eller äldre man, sökes nu till våren af treflig, sympatisk dam, som äger flera års vana att med omtanke och sparsamhet sköta ett hem och göra det angenämt. Svar till »Våren 1912», Wiggbyholm, p. r.

23 årig flicka

af god familj önskar plats i familj att förestå hushållet eller som husmoders hjälp. Genomgått elementarskola, hushållsskola samt kurs i linnesömnad. Svar till »V. V.» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Ung anspråkslös lärarinna

söker under ett par af sommarmån. plats som guvernant eller sällskap och hjälp i hemmet. Goda rek. Fritt vivre och fria resor önskas. Svar innan 20 april till »Hemlös», Sv. Dagbladet, Stockholm.

Bildad, musikalisk 29-års flicka

van att handhafva barn samt kunnig i husliga sysslor, önskar snarast plats. Svar till »Barnkär», Tidningen Upsalas kontor, Upsala.

LEDIGA PLATSER.**Vid Malmköpings
högre folkskola**

e. o. lärarinnebefattning ledig fr. o. m. h. t. 1912. Tj. gör. helst i 4 af ämnena: engelska, modersm., tyska, geografi och historia. Lön 1,700 per år i ett för allt. Ansökningstiden utgår 1 maj.

Kurserna i skolans 4:de klass motsvara ungef. fordringarna för realskoleexamen.

STYRELSEN.

**Vid Palmgrenska Sam-
skolan, Stockholm,**

finnas för nästa läsår följande platser lediga:

En lärarinnebefattning (högre kompetens) i modersmålet (hufvuds.), historia och kristendom. Lön efter lag.

En lärarebefattning, i matematik, fysik och kemi. Lön för kompetent sökande 2,500 kr.

Till skolans styrelse ställda ansökningar insändas före 25 april.

Vid Hvetlanda 2-klassiga samskola

är en lärarinnebefattning ledig till nästa läsår. Sökande bör hafva minst genomgått 8-klassig flickskola och aflagt småskollärläroexamen samt vara i stånd att undervisa på folkskolans högsta stadium (äfvén i matematik och naturlära), enär skolan förbereder till inträde vid kommunal mellanskola. Lön beroende af kompetens, dock minst 900 kr. per år. Ansökningar ställas till samskolans styrelse och insändas till rektor E. J. Levin, Hvetlanda.

**Vid Tranås 4-klassiga
Högre Folkskola**

är fr. o. m. höstterminen 1912 (tolf) en lärare- eller lärarinneplats ledig med undervisningsskyldighet hufvudsakligen i Modersmålet, Geografi och Biologi.

Biologien kan eventuellt utbytas mot annat ämne. Lön 1,700:— kr. Undervisningstid 25 å 27 veckotimmar. Eventuellt kommer skolan att ombildas till Kommunal mellanskola. Antagningsbevis utfärdas med tre mån. ömsesidig uppsägning före läsårs slut. Ansökningar torde insändas före 10 maj 1912 till skolans Föreståndare Fil. licentiat Gustaf Lindborg, adr. Tranås, hvilken äfvén meddelar upplysningar.

STYRELSEN.

Befattningen som

Föreståndarinna

är ledig vid *Eskilstuna Elementarläroverk för flickor* att tillträdas med ingången af nästkommande läsår.

Undervisningsskyldighet (förelagsvis) i engelska och historia. Högre kompetens erforderlig. Af-löningsförmåner de i lag stadgade jämte bidrag till pensionsafgifter. Ansökningshandlingar, åtföljda af vederbörliga betyg (äfvén från läkare), insändas till läroverkets styrelse före den 15 maj.

**Sjuk-
gymnast**

som tillika är kunnig förestå hus-hållet för bättre ungherre erhåller förmånlig plats i närheten af Stock-holm.

Svar med betygsafskrifter, löne-anspråk, uppgift å ålder och referenser märkt "Maj 1912 H.", Sv. Dagbl. exp., Stockholm, f. v. b.

**En verkligt barnkär
bildad flicka**

anspråkslös, fullt frisk och stark, får plats i tjänstemannafamilj att på egen hand sköta 3 barn, 7-1 år, samt deltaga i husliga göromål såsom städning af barn- och säng-kammare. Bör vara kunnig i söm-nad. Familjemedlem. Platsen till-trädes 1 maj. Svar med fotografi och lönepretentioner till "Bruks-tjänsteman", Bofors.

Sjuksköterskeelev

erhåller genast plats vid Mörsils Sanatorium, Mörsil. Svar jämte betyg och rekommendationer till Kamrerarkontoret.

Föreståndarinna

sökes för Ångermanlands Hem-slöjdsförenings permanenta utställ-ning i Sollefteå. Närmare g. Fru Anna Fahlén, Sollefteå.

**God plats på
kontor**

i Stockholm under sommarmåna-derna, fr. 25 april, erhålles af ung flicka, helst med någon vana i gö-romål som förekomma å tidnings annonskontor. Platsen kan even-tuellt sedermera blifva fast. Svar med betygsafskrifter till "Samvets-grann", Svenska Dagbladets exp., f. v. b.

En bildad, helst tysktalande,

riktigt ordentlig, snäll och glad 25 å 30 års flicka, som vill vara moder behjälplig att sköta och fostra ett snällt litet gossebarn samt till-rika vara sällskap åt henne, får så-dan befattning i godt och vänligt hem mot lön efter öfverenskom-melse. Svar till "Rekommendatio-ner nödvändiga", Dagens Nyheter, Gustaf Adolfs torg.

En frisk, enkel bättre flicka

i ålder 24-30 år från godt hem, van vid arbete och ordning, fullt kunnig i matlagning, bakning och andra inom ett hem förekommande göremål, får genast plats som hus-mors verkliga hjälpredda i större köpmanshem på landet i Dalarne. Svar med betygsafskr., foto o. lö-nepret., adresseras "Helst Musikal-isk", Svenska Dagbladets exp., Stockholm, f. v. b.

**Stenograf och
Maskinskrifverska,**

fullt kompetent att felfritt utskrifva bref m. m. efter diktamen, erhåller omedelbart anställning vid Kungl Vattenfallsstyrelsens byggnadsbyrå, Arsenalsgatan 2 A. Ansökningar ställda till öfveringenjören vid nämnda byrå, mottagas intill den 15 dennes.

Kungl. Vattenfallsstyrelsen.

Stenograf

och maskinskrifverska med god språkkunskap erhåller plats som korrespondent å affärskontor. Svar med uppgift om lönevillkor, ålder samt föregående verksamhet till »Energ 1912», Allm. Tidningskon-toret, Gustaf Adolfs torg.

Elementarbildad

omkr. 22-årig flicka från finare hem, praktisk och duglig i husliga göromål, äfvén i söm-nad, kan få plats i familj; skall villigt deltaga i alla sysslor samt vara husmodern till sällskap. Rekom. från liknande anställning fordras. Svar med foto. och uppgift om löneanspråk till Rådman Charpentier, Lund.

Vänlig, anspråkslös, frisk flicka,

ej för ung, pliktrogen och med ord-ningsinne, fullt kunnig i matlagning och husliga göromål, erhåller stadig-varande plats den 1 juni eller förr. An-ses som familjemedlem. Jungfru finnes. Den, som har någon vana i mas-sage har företräde. Svar med foto, lö-neanspråk m. m. under adress: Fru Apotekare Hallenberg, Bollnäs.

Bättre flicka,

frisk, enkel och anspråkslös, med lugnt och vänligt sätt, erhåller plats 1 juni i läkarefamilj i Norrköping att sköta barnet (en 1 års gosse) och för öfrigt deltaga i hvarjehanda i hemmet. Sökanden bör vara verkligt barnkär och kunnig i söm-nad. Svar med rekommendationer och löneanspråk till »Läkarefamilj», Annonskontoret Svea, Norrköping.

Frisk,

ordentlig, anspråkslös flicka, kun-nig i enkel matlagning, bakning, villig utföra alla sysslor inom hem-met utom skurning och tvätt, får plats den 24 april. Vattenledning och afloppsror finnes i köket. Svar till Hallfreda Gård, Barlingbo, Gottland.

Fotografer!

Kvinnligt Biträde, skickligt i plåt-retusch samt med god vana i plåt-tagning, erhåller stadigvarande plats den 1 maj eller något senare om betyg och arbetsprof samt eget foto jämte lönepretentioner sändas under adress »Pålitlig», Västerås p. r.

Till inst. maj

får ung flicka af fin familj, i åldern 24-28 år, plats som hjälp och sällskap på herrgård i Ostergöt-land. Sökanden bör vara skicklig i all slags fin handsömnad samt tala god engelska. Svar på engel-ska med foto., löneanspråk och ref. till "A. R.", Drottningg. 15, Eskils-tuna.

Att medfölja

på utländsk resa önskas en frisk och välrekommenderad sköterska till ett litet friskt, snällt och lätt-skött barn. Bör vara skicklig söm-merska samt helst äga kunskap i engelska språket. Svar med foto. till Rum 33, Voksenkollen Sanato-rium, Kristiania, Norge.

GYNNA ALLTID DAGNYS**ANNONSÖRER!****Sprid Veckotidningen DAGNY!**

Deposition
Kapitalräkning } **4½ %**

Sparkasse-
räkning **4 %**

KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
Södermalmstorg 8,
Sturegatan 32,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.

A. B. Sturemagasinet
15 Stureplan 15.

Specialaffär för Mattor, Gardiner,
Sängutstyrslar, Hemslöjdsväfnader,
Duktyger, Handdukar, och Hvita
väfnader m. m. m. allt till myc-
ket låga priser.

15 Stureplan 15.
huset bredvid Apoteket Svanen.

Sprid Dagny!

Kurs i landthushåll,

Husdjurskötsel, Mjölkhushållning, Matlagning och Tvätt å
Fackskolans landtgård, Brogård, juni—aug.

Anmälan till Fackskolan f. huslig ekonomi, Uppsala.
Program på begäran gratis och franko.

Lektioner i Linnesömnad

(äfvén blusar, barnkläder m. m.)
Praktisk metod, utan träckling.
Hvarje elev disponerar en symaskin.
KARIN EGNÉR, Stockholm.
Sibylleg. 36. R. T. 35 30. A. T. 21004.
EVA EGNÉR, Malmö.
Fersens väg 2. Tel. 4490, ev. 4083.

OBS.! Fredrika OBS.!

Bremer-Förbundets

Platsförmedling

Adr. Drottninggatan 54,

Allm. tel. 48 16. Riks tel. 27 62.

Å Fredrika Bremer-Förbundet
finnas anmälda lektionsgivare, in-
och utländska, hushållsbiträden af
olika slag, barnfröknar, kontorsbi-
träden, gymnaster m. m.

Mottagningstid kl. 12—4.

Wiréns utsökta **PARFYMER**, eleganta damers förtjusning

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.
21 Lilla Vattugatan 2! . . . Stockholm.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Kvinnliga Juridiska Byrån, Wallingatan 12.

Kontorstid ½, 10—4. Utför alla slags juridiska uppdrag. A. T. 18336.

GYNNA DAGNYS ANNONSÖRER!

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m.

Muntliga och skriftliga
upplysningar genom

**Fredrika-Bremer-
Förbundets Byrå,**

54 Drottninggatan.

Andrea Eneroths Handarbetsseminarium.

Af **Kungl. Majt godkänd**, högre lärarinnekurs. **Fullstän-
digaste** och grundligaste handarbetslärarinneutbildning. **Anmäl-
ningar** till ny kurs, som börjar i sept. 1912 mottagas. Prospekt
lämnas ½, 12—½ 1 och skriftligen, **Karduansmakaregatan 8 B,**
1 tr. Allm. tel. Brunkeb. 45 36. **Stockholm.** (K. R. 493.)

Andelsägare i Föreningen Dagny

kallas till ordinarie sammanträde måndagen
den 29 april kl. 7.30 e. m. å Fredrika-Bre-
mer-Förbundets lokal, Drottninggatan 54,
Stockholm.
STYRELSEN.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Seminariebetänkandet. I. Af **Anna Sörensen.**

Det opersonliga kapitalet och det sedliga ansvaret. Af
Betzy Kjelsberg.

"Rösträttsdagen" i Stockholm.

Riksdagen.

Martin Lamm: Johan Gabriel Oxenstjerna. Rec. af **Lydia
Wahlström.**

Spetsar. II. Af **Ellen Nordenstreng.**

Utlandet.

Om sproglig Forstaaelse. IV. Af **Alma Forsberg-Dalhoff.**
Insänd litteratur.

Notiser.

Föreningsmeddelande.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**